

94 Zesentwintig oktober – Herbsttag

We hadden ons al om 23:15 uur klaargemaakt voor de nacht en we sliepen nog snel ook. Eigenlijk niets voor ons, want daardoor misten we onze bijna dagelijkse gedachteswisseling rond het middernachtelijk uur – met mooie muziek al of niet op de achter- of voorgrond; de tijd om onze hoofden en harten op elkaar af te stemmen. Het helpt om rustig in te slapen. Maar deze avond was er alle reden om vroeg te gaan slapen: de wekker zou om half zes aflopen zodat we snel daarna ons vakantieverblijf zouden kunnen verlaten – op weg naar huis.

Wat was het een prachtige ‘zuidelijke dag’ geweest, vrijdag 26 oktober. Toen we halverwege de morgen op het grote tuinterras genoten van een heerlijk ontbijt met door zoon Robert gebakken ei met spek, lag het zeewater – tientallen meters onder ons – al blauw te glanzen en wierp de zon lange schaduwen achter ons. In de loop van de middag waren we naar Náfpليون getrokken, aan de overzijde van de Golf van Argolis. Een elegante stad met zijn marmeren straten en pleinen, de meest Italiaanse stad van Griekenland, zoals een vriend die het kan weten ons meldde. Op het centrale Platía Syntágmatos hadden we een mooie plek gevonden om samen te eten. Het afscheid van een heerlijke week.

Maar we waren daar om veel meer dan dat. Want daar hief Robert het glas: ‘Op Martijn!’ 26 oktober – de geboortedag van Martijn. Zo waren we daar met acht in getal: onze zoon Robert en schoondochter Jente, onze kleinzonen Lennart en Jesper met zijn vriendin Dafne, Louise en ik. Én Martijn. We vierden ons leven met hem, we treurden om hem en hieven het glas: ‘Op Martijn!’ Zo was Martijn de hele dag al bij ons, want in de morgen hadden geliefden, duizenden kilometers bij ons vandaan, ons al op het tuinterras weten te vinden met hun mailtjes en whatsapps: ‘Om te herdenken en bij stil te staan...’

Ik word heel langzaam wakker. Het is niet nodig op de klok te kijken hoe laat het is: zo rond vijf uur weet ik, voel ik. Nog een half uurtje doezelen...hoe lekker kan een bed dan zijn.

Hoe het komt weet ik niet, maar ik moet toch opstaan. Ik pak m'n mobiel om te kijken of mijn inschatting van de tijd klopt. Hé, er is een Whatsapp binnengekomen. En het is vijf voor één. Hè ...?!

Ik zie dat Zij ons een berichtje heeft gestuurd om 22:15 uur Nederlandse tijd. We hebben 't gemist terwijl we ons klaar maakten voor de korte nacht. Het is een krantenknipsel, een gedeelte van een tekst uit *Trouw*, het katern *De Verdieping*. ‘Stukje uit *Achterop*, Wim Boevink’, schrijft Zij en voegt er aan toe: ‘Bij de dag van vandaag’.

Al bij het lezen van Boevinks eerste regel weet ik het: ‘Het is tijd’ – Rilke natuurlijk. Was er een dichter waarvan Martijn meer hield dan van Rilke? Diens mooiste gedicht op zijn geboortedag, wat een geschenk ...

Het is zover. Het is tijd. Het licht is bezig te verdwijnen. De dagen vergrijzen. De laatste warmte is naar zuidelijker regionen geduwd. De wingerd tegen de schuur, roodgloeiend nog een week geleden, is kaal.

Herfstvakantie.

De treinen vullen zich met kinderen. In straten en op pleinen gaan mensen gehuld in donkere jassen. Met het licht verdwijnt ook de kleur. Om halzen liggen dassen, losjes nog.

De temperatuur is matig, maar de kou is op komst, je kunt hier en daar de woorden ‘natte sneeuw’ horen.

We moeten ons langzaam aan verschansen. Vroeg het lamplicht ontsteken, de gordijnen sluiten. Elkaars gezelschap zoeken.

Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr. Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben, wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben und wird in den Alleen hin und her unruhig wandern, wenn die Blätter treiben.

Rilke natuurlijk, het slot van zijn beroemde ‘Herbsttag’. In de y...

Herbsttag

Herr: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß.
Leg deinen Schatten auf die Sonnenuhren,
und auf den Fluren laß die Winde los.

Befiehl den letzten Früchten voll zu sein;
gieb ihnen noch zwei südlichere Tage,
dränge sie zur Vollendung hin und jage
die letzte Süße in den schweren Wein.

Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr.
Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben,
wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben
und wird in den Alleen hin und her
unruhig wandern, wenn die Blätter treiben.

Verdrietig én gelukkig ga ik weer liggen. Nog ruim vier uur.

Hier had mijn verhaal kunnen eindigen, ware het niet ...

Mijn gedachten gaan terug naar najaar 2010. Martijn en ik beginnen aan een vijfdaagse campertocht. In Leipzig staat Martijn vooraan in de rij bij de deuren van de Thomaskirche als daar een concert wordt gegeven door het Thomaner Chor. Hier heeft Bach geleefd. We wandelen door de smalle straten rond de Nicolaikirche. Martijn ziet een grote poster hangen in de etalage van een boekwinkel. We lezen de tekst: *Herbsttag*. Martijn is geraakt. Ervaart hij zichzelf in de woorden?

Als Martijn in 2013 gaat wonen in zijn 'huisje' in Emmen, hangt hij daar een ingelijste tekst op: *Herbsttag* van Rainer Maria Rilke.

In het duister wil mijn geest niet tot rust komen. Dan is daar opeens Bach, hij komt bij mij binnen, zijn muziek vult alle bloedvaten; die tere, weemoedige pulse, het is mijn hartslag. [Luister mee als je wilt](#)

Ik herinner me de woorden die ik in blog 93 schreef: *Want alleen wie wat is geweest als voltooid kan aanvaarden, kan vreugdevol de toekomst tegemoet treden.*

Ik hoef niet meer slapen. Zo is het goed, het zal vanzelf half zes worden. Dan zal ik opstaan en met Louise naar huis gaan – ons thuis.

Wat blijft haken is die titel van Cantate 106: was het *Gottes Zeit* toen Martijn stierf? Ik geloof er niks van en vertrouw erop dat God en Bach (die volgens de theoloog Barth daarboven nog regelmatig van zich laat horen) hiervan niet schrikken. Integendeel.

- Een vertaling van en toelichting bij *Herbsttag* kun je [hier](#) lezen.
- Wil je *Herbsttag* horen voordragen in de Duitse taal? Klik [hier](#).
- Wil je de *Sonatina* van Bach vierhandig op een piano horen en zien spelen? Klik [hier](#).

Reageren? klik [hier](#)

